

Polija

Dalībvalstu tiesības - Polija

Šajā lapā ir sniegta informācija par tiesību sistēmu Polijā.

Polija ir republika ar demokrātisku valsts pārvaldi. Likumdošanas vara pieder Parlamentam, kas sastāv no apakšpalātas – **Seima (Sejm)** – un augšpalātas – **Senāta (Senate)**. Izpildvara pieder **Polijas Republikas prezidentam (Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej)** un **Ministru Padomei (Rada Ministrów)**. Tiesu vara pieder tiesām un tribunāliem.

Polijas tiesību sistēma ir balstīta uz kontinentālo tiesību sistēmu (**civiltiesību tradīcija**). Parastās tiesas Polijā ir **apelācijas tiesas (sąd apelacyjny)**, **apgabaltiesas (sądy okręgowe)** un **rajonu tiesas (rejon) (sądy rejonowe)**. Tās iztiesā krimināllietas, civillietas, ģimenes un aizbildnības tiesību lietas, darba tiesību lietas un sociālās apdrošināšanas lietas.

Administratīvās tiesu iestādes ir pakļautas Augstajai administratīvajai tiesai (*Naczelny Sąd Administracyjny*), kas īsteno tiesu kontroli pār valsts administrācijas darbību.

[☞ Augstākā tiesa \(Sąd Najwyższy\)](#) ir augstākais centrālās tiesu varas orgāns Polijas Republikā un līdz ar to arī augstākā apelācijas tiesa. Augstākās tiesas galvenie uzdevumi ir nodrošināt tiesu darbu Polijā (līdz ar vispārējām, administratīvajām un kara tiesām), izskatīt lietas kasācijas kārtībā, kas īpaša veida pārsūdzība, un pieņemt rezolūcijas attiecībā uz tiesību aktu izskaidrošanu.

Konstitucionālais tribunāls (Trybunał Konstytucyjny) ir tiesu varas orgāns. Tas ir kompetents lemt par:

- izdota likuma atbilstību Konstitūcijai,
- centrālās administrācijas iestāžu strīdiem par kompetenci,
- politisko partiju mērķu un darbību atbilstību Konstitūcijai,
- iedzīvotāju iesniegtajām konstitucionālajām sūdzībām.

Konstitucionālo tribunālu reglamentējošais likums un citi saistītie normatīvie akti angļu valodā publicēti tīmekļa vietnē [☞ Polijas Konstitucionālais tribunāls](#).

Tiesību avoti

Polijas tiesību avoti ir Konstitūcija, statūti, ratificēti starptautiskie nolīgumi un noteikumi. Konstitūcija ir vissvarīgākais Polijas tiesību avots. Tā ietver informāciju par Polijas tiesību sistēmu, institucionālo organizāciju, tiesu sistēmu un vietējām iestādēm. Tajā noteiktas arī politiskās brīvības un tiesības. Pašlaik spēkā esošā konstitūcija pieņemta 1997. gadā. Polijas Konstitūcijas teksts publicēts tīmekļa vietnē [☞ Polijas Parlamenta apakšpalāta \(Sejm\)](#) poļu, angļu, vācu, franču un krievu valodā.

Juridisko instrumentu veidi – apraksts

Statūti (ustawy) ir vispārēji saistoši juridiskie instrumenti, kas reglamentē svarīgus jautājumus. Statūtu priekšmets var būt jebkurš jautājums. Dažos gadījumos Konstitūcija uzliek pienākumu statūtos reglamentēt kādu īpašu jautājumu: piemēram, budžetu vai iedzīvotāju tiesisko statusu.

Saskaņā ar Polijas Konstitūciju daži **starptautiskie nolīgumi (umowy międzynarodowe)** pirms ratifikācijas jāapstiprina ar statūtiem, kurus pieņem parlaments un paraksta prezidents. Pie tiem pieder tādi jautājumi kā alianses, politiskie vai militārie līgumi; pilsoņu brīvības, tiesības un pienākumi, dalība starptautiskās organizācijās un Konstitūcijā reglamentētie jautājumi.

Noteikumus (rozporządzenia) pieņem ar statūtiem pilnvarotas vadības institūcijas, kas uzskaitītas Konstitūcijā.

Ministru Padome ir tiesīga pieņemt iekšēja rakstura **rezolūcijas (uchwały)**, kas ir saistošas tikai organizatoriskajām struktūrvienībām, kuras ir pakļautas iestādei, kura pieņem rezolūciju; tās nevar kalpot kā tiesiskais pamats lēmumiem saistībā ar iedzīvotājiem, juridiskām personām un citiem jautājumiem.

Vietējās varas iestādes un valsts administrācijas vietējās iestādes, pamatojoties uz statūtos piešķirto pilnvarojumu, var pieņemt **vietējos tiesību aktus (akty prawa miejscowego)**, kuri attiecas uz to pārvaldes jomām.

Normu hierarhija

Konstitūcija ieņem augstāko vietu Polijas tiesību avotu hierarhijā. Pārējās normas hierarhijā no Polijas Konstitūcijas ir: ratificēti starptautiskie nolīgumi, Eiropas Savienības regulas, direktīvas un lēmumi, statūti, vietējās varas iestāžu rīkojumi un akti.

Institucionālā sistēma

Institūcijas, kas ir atbildīgas par normatīvo aktu pieņemšanu

Likumdošanas varu īsteno abas **Polijas Parlamenta** palātas — **Seims** un **Senāts**. Parlamenta locekļus ievēl uz **četrus gadu pilnvaru termiņu**. Tiesības ierosināt likumdošanu pieder deputātiem, Senātam, Polijas Republikas prezidentam un Ministru padomei. Tiesības ierosināt likumdošanu pieder arī **vismaz 100 000 pilsoņu** grupai, kuriem ir balsstiesības Seima vēlēšanās.

Seims izskata likumprojektus trijos lasījumos. Kad Seims un Senāts ir pieņēmuši likumprojektu, to nosūta prezidentam parakstīšanai. Pirms likumprojekta parakstīšanas prezidents var vērsties Konstitucionālajā tribunālā, lai tas izskatītu likumprojekta atbilstību Konstitūcijai.

Ministru padome nodrošina **statūtu** īstenošanu, izdod **noteikumus**, slēdz **starptautiskus nolīgumus, kuriem nepieciešama ratifikācija**, un pieņem vai noraida citus **starptautiskos nolīgumus**.

Lēmumu pieņemšanas process

Ierosināšana

Tiesību aktus var ierosināt deputāti, Senāts, valsts prezidents, Ministru padome un vismaz 100 000 pilsoņu grupa, kuriem ir tiesības balsot Seima vēlēšanās.

Lielākoties likumprojektus iesniedz Ministru padome vai deputāti.

Likumprojektu un tā pamatojumu iesniedz **Seima priekšsēdētājam (Marszałek Sejmu)**, kas to nosūta valsts prezidentam, Senātam un Ministru padomes priekšsēdētājam (premierministram).

Debates

Seims apspriež likumprojektus trijos lasījumos. Likumprojektus izskata arī Seima un Senāta speciālās komisijas.

Balsošana trešajā lasījumā

Senāts 30 dienu laikā pēc likumprojekta iesniegšanas pieņem to bez grozījumiem, pieņem grozījumus vai nolemj to noraidīt kopumā. **Seims** var noraidīt Senāta pieņemtos grozījumus tikai ar absolūto balsu vairākumu, piedaloties vismaz pusei no likumā noteiktā deputātu skaita.

Stāšanās spēkā

Pēc procedūras pabeigšanas Seimā un Senātā Seima priekšsēdētājs iesniedz pieņemto likumprojektu prezidentam parakstīšanai. Valsts prezidentam likumprojekts jāparaksta 21 dienas laikā no iesniegšanas un jānodrošina tā izsludināšana Polijas Republikas "Likumu Vēstnesī" (*Dziennik Ustaw*). Pēc četrpadsmit dienām akts stājas spēkā. Tomēr **stāšanās spēkā** datumu var noteikt arī likumprojekta tekstā. Saskaņā ar Polijas tiesību sistēmu likumu var atcelt tikai ar citu likumu. Datums, kurā akts vai likums zaudē likuma spēku, jāietver akta vai likuma tekstā.

Juridiskās datubāzes

Juridiskie akti, sākot no 1918. gada, kā arī šo aktu saraksts atrodami tīmekļa vietnē [Polijas juridiskā datubāze \(Sejm\)](#).

Pieeja datubāzei ir **bez maksas**.

Šīs lapas dažādās valodu versijas uztur attiecīgās dalībvalstis. Tulkojumu veic Eiropas Komisijas dienestā. Varbūtējās izmaiņas, ko oriģinālā ieviešusās kompetentās valsts iestādes, iespējams, nav atspoguļotas tulkojumos. Eiropas Komisija neuzņemas nekādas saistības un atbildību par datiem, ko satur šis dokuments, vai informāciju un datus, uz kuriem šajā dokumentā ir atsauces. Lūdzam skatīt juridisko paziņojumu, lai iepazītos ar autortiesību noteikumiem, ko piemēro dalībvalstī, kas ir atbildīga par šo lapu.

